

Brémského byla opět šťastná. Redaktorům rozhodování ulehčilo i to, že čtvrtá kniha kroniky již jednou v překladu vydána byla, a to týměž kolektivem okolo Libuše Hrabové.

Editorka a autorka předmluvy pochopitelně věnovala pozornost základním obrysům Adamova života, avšak důraz položila zejména na jeho „pracovní techniku“ a přístup k minulosti. V Adamovi vidí kritického myslitele, který své bádání v hojné míře opírá o pramenná svědectví, jež se nezdráhá přímo citovat; kritický odstup si, jak Hrabová upozorňuje, udržuje i od svého hlavního hrdiny, arcibiskupa Adalbera, významné postavy říšských dějin 60.–70. let 11. století. Perspektiva Hrabové není v současné době právě obvyklá. Snahy vidět ve středověkých historických přímé předchůdce nás, historiků moderní doby, jež je třeba poměřovat moderními nároky historické kritiky, vesměs došly odmítnutí. S dílem následovníků Johannese Spörla převážila snaha zdůraznit svébytnost a jinakost středověkého pohledu na svět. Osobně se však domnívám, že zvolený staronový přístup není na škodu, je legitimní součástí našeho uvažování o středověkém dějepiscetví a působí osvěžujícím dojmem. Přitom se Hrabová nezříká ani představení Adamova světa a četbou jejího úvodu získáváme plastický obrázek autora a jeho díla. Vytknout můžeme jenom opomenutí cenných prací Volkera Sciora (2002) a Davida Fraesdorffa (2005).

Překlad je čtivý a rejstřík umožňuje dobrou orientaci v textu, text doplňují rovněž genealogie, tabulky a mapy. Čtenáři také poslouží vysvětlující poznámkový aparát, který poskytuje vcelku spolehlivé informace, není však prost chyb. Odmítnout je třeba např. charakteristiku *Fuldských letopisů* jako „oficiálního díla“. Tato drobnost však nemůže nic změnit na pozitivním dojmu z knihy, a tak nezbyvá než se těšit na další překlady z této ediční řady.

DAVID KALHOUS

Jindra PAVELKOVÁ, *Pečeti pánů z Kunštátu. Exkurz do sfragistické problematiky významného moravského rodu*, Moravská zemská knihovna, Brno 2009

184 s., ISBN 978-80-7051-186-2

Upravená verze stejnojmenné rigorózní práce Jindry Pavelkové je výsledkem jejího dlouhodobého zájmu o problematiku rodu pánů z Kunštátu. Publikace přináší přehled všech autorkou nalezených kunštátských pečeti, které až na jedinou výjimku pocházejí z domácích archivů. Publikace je rozdělena do čtyř kapitol (s. 6–131), které jsou doplněny *Úvodem* (2–5), *Závěrem* (132–134), *Seznamem zkratk* (135–136), *Seznamem pramenů a literatury* (137–179), *Jmenným rejstříkem* (180–183), *Genealogickou přílohou* (10 stran) a *Fotografickou přílohou* s náhledy jednotlivých pečeti (15 stran).

Tématu kunštátských pečeti se autorka uceleně věnuje jako vůbec první. Využila prostor, který se naskytl vynecháním sfragistické přílohy v doposud jediné monografii o rodu pánů z Kunštátu z pera autorské dvojice Miroslav Plaček – Peter Futák (*Páni z Kunštátu. Rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu*). Autorce se podařilo shromáždit pečete příslušníků prakticky všech rodových větví, vynechala pouze „předkunštátskou“ vedlejší linii Mikulové (vladykové ze Zbraslavi a Račic) a královské období Jiřího z Poděbrad (včetně jeho potomků).

Stěžejní kapitola publikace *Pečeti pánů z Kunštátu, jejich vývoj a typologie* je řazena chronologicky. Z celkového počtu doposud určených příslušníků rodu pánů z Kunštátu (219) zpracovala autorka v publikaci asi jednu třetinu (72). Převahu z pochopitelných důvodů mají příslušníci dvou nejdéle žijících větví rodu – jevišovické (24) a bolearadické (17). Hojněji jsou zastoupeny také větve líšnická (9) a lysická (8). Z autorčina výzkumu vyplývá, že polovina ze sledovaných Kunštátů po celý život užívala pouze jeden typ osobní pečeti (35). Ostatní využili dva (21) a více (3 typy/9 osob, 4/4, 5/2, 6/1) typů osobních pečeti. Nejvíce typů (6) podle autorky za svého života použil Erhart starší († 1406), jeden z nejvlivnějších moravských pánů přelomu 14.–15. století; jejich počet tak zjevně odráží jeho mocenské i majetkové zázemí. Tento příslušník původní kunštátské větve rodu patřil mezi nejbohatší a nejmocnější muže v zemi.

Všechny pečeti jsou popsány jednotným způsobem. Autorka nejprve rozebírá počet dochovaných otisků a pokračuje časovým rozsahem jejich užívání a standardním popisem každé pečeti (rozměry, typ a barva použitého vosku a tvar). Následuje detailní rozbor pečetiho obrazu a legendy (použitý typ písma, jazyk legendy, její umístění a transliterace), způsob připevnění pečeti a popis uzavírá funkce, v jaké byla ta která pečeť použita (nejčastěji se jedná o funkci ověřovací).

Pro větší přehlednost a také lepší orientaci v textu by bylo vhodnější, kdyby autorka text rozdělila podle jednotlivých větví rodu. Určitou pomůckou v tomto ohledu sice představují tabulky v *Genealogické příloze* na konci publikace, nicméně rozdělení přímo v textu považuji za vhodnější. V genealogické části textu se bohužel vyskytuje řada chybných údajů a nepřesností, což je s ohledem na to, jak dlouho se autorka problematice pánů z Kunštátu věnuje, přinejmenším zarážející. Čtenář neznalý alespoň základní genealogie rodu pánů z Kunštátu je tak vystaven naprosto zbytečné „zatežkávací zkoušce“. V některých případech by přitom pouze stačilo sladit text s rodokmeny v genealogické příloze.

Poznátky obsažené v hlavní katalogové části autorka sumarizuje v kapitole *Shrnutí vývoje kunštátských pečeti*. Dochází mj. k závěru, že na používaný typ osobní pečeti většiny Kunštátů neměly nijak zásadní vliv zastávané zemské úřady. Většina členů rodu po zisku úřadu dál používala svůj starý typ osobní pečeti a jen výjimečně docházelo ke zhotovení pečeti nové. Zajímavým zjištěním je také půjčování typářů osobních pečeti mezi jednotlivými členy rodu, a to jak v rámci jedné rodové větve, tak mezi větvemi navzájem. Barevné spektrum pečetiho vosku se posouvá od nejstarší přírodní barvy přes černou (1. polovina 15. století) až k barvě červené (15.–16. století); v menší míře byl používán vosk zelený. Většina pečeti obsahuje tzv. úplný erb. Na pečetích nejstarších příslušníků rodu (13. století) se téměř výhradně vyskytuje pouze smíšená gotická majuskula, po polovině 14. století ji střídá smíšená gotická minuskula. K podobným závěrům v obecné rovině dochází autorka i ve shrnující kapitole *Stručný nástin vývoje šlechtických pečeti na Moravě a v okolních zemích*.

Rozporuplné pocity také vyvolává nedotažená grafická úprava publikace, např. rozdílné

odsazení začátků jednotlivých odstavců či nejednotné mezery v textu (zarovnání textu do bloku bez následného dělení slov). Publikace tak navenek působí poněkud amatérským dojmem, což je určitě škoda. Přes všechny uvedené nedostatky však má práce Jindry Pavelkové svoji cenu, neboť coby první komplexní zpracování kunštátských pečeti přispívá k vyplnění mezery, která zde během oživení zájmu o tento rod v posledních několika letech vznikla.

PETER FUTÁK

Staročeská Bible drážďanská a olomoucká s částmi Proroků rožmberských a Bible litoměřicko-třeboňské. Kritické vydání nejstaršího českého překladu bible ze 14. století. V/1 (Izaiáš – Daniel). V/2 (Ozeáš – 2. Makabejská), edd. Jaroslava PEČÍRKOVÁ – Hana SOBALÍKOVÁ – Markéta PYTLÍKOVÁ – Milada HOMOLKOVÁ – Vladimír KYAS – Věra KYASOVÁ, Academia, Praha 2009

541 + 252 s., ISBN 978-80-200-1822-9

Velkým edičním a slovníkovým dílům, jejichž vydávání může trvat několik desetiletí a práce na nich vyžaduje hluboké zasvěcení a víceoborové znalosti, vždy hrozí, že se prvotní editor vydání všech svazků nedožije. V případě, že se nenajde vhodný nástupce (v dnešní době spíše nástupci), práce často zůstane nedokončena, jak dokládá např. Gebauerův Staročeský slovník, a proto je třeba ocenit vydání posledního pátého dílu kritické edice *Staročeská Bible drážďanská a olomoucká*. Kolektiv editorek pod vedením Jaroslavy Pečírkové, která se podílela na recenzování předchozích svazků edice, stál po úmrtí Vladimíra Kyase (1917–1990) před nelehkým úkolem pokračovat v jeho rozpracovaném díle.

V. Kyas se edicí prvotního překladu bible zabýval od konce šedesátých let minulého století. V roce 1969 publikoval v Listech filologických *Návrh na vydání staročeské bible* a o dva roky později v Rozpravách ČSAV podrobný výklad ke stavu dosavadního bádání o staročeských biblích (*První český překlad bible*). V osmdesátých letech vydalo nakladatelství Academia první tři díly edice (I. Evangelia, 1981; II. Epištoly, Skutky apoštolské, Apokalypsa, 1985; III. Genesis